

2009D30612

31 973

Besluit van 18 mei 2009 houdende vaststelling van kerndoelen voor het speciaal onderwijs (Besluit kerndoelen WEC)

Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld d.d. ..

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, S.A.M. Dijkema, d.d. 2 juni 2009 inzake het Besluit van 18 mei 2009 houdende vaststelling van kerndoelen voor het speciaal onderwijs (Besluit kerndoelen WEC) (Kamerstuk 31 973, nr. 1). Bij brief van ... heeft de staatssecretaris deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie
Bosnjakovic-van Bommel

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

De leden van de CDA-fractie leden hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorhang van het besluit van 18 mei 2009, houdende vaststelling van kerndoelen voor het speciaal onderwijs.

De leden vinden het een goede zaak dat er nu kerndoelen vastgesteld worden voor speciaal onderwijs. Alhoewel de kerndoelen zoveel mogelijk trachten aan te sluiten bij de kerndoelen voor het reguliere basisonderwijs is het belangrijk dat deze zijn aangepast voor de doelgroep. Het gaat er immers om, om kwalitatief goed onderwijs te leveren dat er van meet af aan op gericht is leerlingen de kans te geven hun talenten te ontwikkelen met als uiteindelijk doel: meedoen in de samenleving. Vooraf bepaalde, algemene deugdelijkheidseisen spelen hierbij, net als in het reguliere onderwijs, een belangrijke rol. Ook verwachten deze leden dat de invoering van kerndoelen in het speciaal onderwijs een positief effect zal hebben op zowel de kwaliteit van onderwijs als de doorstroom naar het regulier (voortgezet) onderwijs.

Onduidelijk blijft nog wel welke kerndoelen er nu gelden voor leerlingen die met leerlinggebonden financiering (Igf) in het reguliere onderwijs zitten. De hier genoemde doelen kunnen als vervangende doelen gelden in het reguliere onderwijs, conform artikel 8, zesde lid van de WPO. Toch is nog niet duidelijk onder welke omstandigheden wel en welke niet en welke ruimte scholen daarbij gelaten wordt. Graag ontvangen deze leden een reactie. Daarnaast vragen de leden of het streven van de bewindspersonen is om zoveel mogelijk tot afstemming te komen met kerndoelen voor het reguliere en het speciaal onderwijs.

De leden merken ten aanzien van leerlingen in cluster 2 op dat in een specifiek kerndoel (nr. 55) wordt gesteld dat voor wat betreft oriëntatie op jezelf en de wereld er gebruik gemaakt moet worden van «organisaties en personen die belangrijk zijn voor de dovensgemeenschap en het culturele erfgoed van doven.» Waarom geldt dat niet voor leerlingen in andere clusters, zeker cluster 1, zo vragen deze leden.

Een algemeen punt van zorg voor deze leden is de overgang en aansluiting tussen de verschillende leersituaties: van primair onderwijs (po) naar voortgezet onderwijs (vo) en later naar beroeps- of hoger onderwijs. Het ontbreken van kerndoelen in het voortgezet speciaal onderwijs lijkt deze leden dan ook een kwalijke zaak. Volgens de bewindspersonen worden die meegenomen in het kader van passend onderwijs. Er mag, aldus deze leden, vanuit worden gegaan dat in passend onderwijs alle doelen worden meegenomen en nader uitgewerkt, maar naar de mening van deze leden is dat iets anders dan het formuleren van kerndoelen voor voortgezet speciaal onderwijs, waarbij afstemming tussen kerndoelen po en vo voor een betere aansluiting zou kunnen zorgen. Graag ontvangen zij een reactie.

Ten aanzien van de invoering op basis van concrete handelingsplannen wordt er alleen melding gemaakt van de ondersteuning van de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) voor zeer moeilijk lerende (zml) leerlingen. Is er geen behoefte aan handelingsplannen bij andere vormen van speciaal onderwijs en bestaat de mogelijkheid om scholen die zelf met alternatieve manieren komen om de kerndoelen effectief in te voeren, hoe worden die dan gewaardeerd en is er voorzien in wijzen waarop ook andere scholen van die opgedane ervaringen kennis nemen, zo vragen deze leden.

Alles staat of valt met de concretisering van de kerndoelen en de communicatie over de kerndoelen naar de scholen. Hoe gaat dit bewerkstelligd worden? Voor 2008 is er een budget beschikbaar van 50 000 euro voor communicatie over de kerndoelen. Op grond waarvan is dat bedrag bepaald? Hoeveel budget is er voor deze communicatie in 2009 en daarna, zo vragen deze leden.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het besluit kerndoelen voor het speciaal onderwijs. Zij hechten eraan dat kinderen in het speciaal onderwijs niet alleen worden opgevangen, maar dat ze onderwijs op maat krijgen, waarbij ze dingen leren, die hen helpen om in hun latere leven zoveel mogelijk een zelfstandig bestaan te kunnen leiden. Wat dat betreft, is het niet wenselijk om met kerndoelen te werken die voor de betrokken groepen kinderen niet realistisch zijn, maar evenmin is het wenselijk dat het speciaal onderwijs het zonder kerndoelen stelt. De leden juichen toe dat er nu eindelijk een eerste generatie kerndoelen gaat gelden.

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het besluit houdende de vaststelling van kerndoelen voor het speciaal onderwijs van 18 mei jongstleden. Bij deze leden zijn wel een aantal vragen. Ten eerste willen de leden weten welke rol de scholen hebben vervuld bij de totstandkoming van de kerndoelen. Deze leden vinden het van belang dat kerndoelen realistisch en uitvoerbaar zijn en dat deze kunnen rekenen op draagvlak bij de professionals. Uit wie bestaat «het veld» waarmee is gesproken? Wat waren de kritische op- en aanmerkingen van de geraadpleegde organisaties? Is er voldoende ruimte en tijd voor scholen de kerndoelen te implementeren? Zijn scholen erop voorbereid om de kerndoelen vanaf 1 augustus te gebruiken? Zijn scholen in staat met de kerndoelen aan het werk te gaan? Wat verandert er door de kerndoelen in de onderwijspraktijk op scholen? Verwachten de bewindspersonen veranderingen in het onderwijskundig proces? Zo ja, welke? Welke consequenties hebben de kerndoelen voor het onderwijs aan zeer laag functionerende kinderen? Zijn de kerndoelen toereikend voor deze doelgroep? Worden door de invoering van deze kerndoelen nieuwe onderdelen aan het curriculum toegevoegd die er daarvoor niet in zaten? Zo ja, welke? Wat is hiervoor de reden? En: hoe verhouden de kerndoelen voor het speciaal onderwijs zich tot de kerndoelen voor het regulier onderwijs? Wat zijn de verschillen tussen deze kerndoelen, zo vragen deze leden.

Over het moment van lancering van de kerndoelen merken deze leden het volgende op. Waarom hebben deze kerndoelen zo lang op zich laten wachten? Heeft dat ook te maken met de specifieke kenmerken van het speciaal onderwijs? Het speciaal onderwijs kenmerkt zich, ook binnen de clusters, door de grote verscheidenheid aan leerlingen. Is voor al deze leerlingen met verschillende beperkingen wel maatwerk te leveren met dit soort algemene kerndoelen? Zo ja, hoe dan?

Daarbij willen deze leden weten of de kerndoelen bepalend worden voor het oordeel van de onderwijsinspectie. Zo ja, worden ze dan ook gebruikt als vergelijkingsmiddel tussen scholen? Zo ja, wordt dit openbaar gemaakt? Heeft de onderwijsinspectie de capaciteit en de expertise om de uitvoering van deze kerndoelen te beoordelen?

De leden wijzen erop dat de Onderwijsraad adviseert de leergebied-overstijgende kerndoelen ook resultaatgericht op te vatten. Wat is hierover de mening van de bewindspersonen? Is dit wel te veralgemeniseren met de grote verschillen in beperking die leerlingen in het speciaal onderwijs kenmerken? Zo ja, hoe, zo vragen deze leden.

Ten slotte wijzen deze leden erop dat veel scholen voor speciaal onderwijs momenteel worden geconfronteerd met de gevolgen van de afschaffing van de AWBZ-gelden per 1 januari 2009. Wat gaan de bewindspersonen daaraan doen? Worden scholen gecompenseerd? Welke gevolgen zal dit hebben voor de uitvoering van de kerndoelen?

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het voorhang besluit van 18 mei 2009 houdende vaststelling van kerndoelen voor het speciaal onderwijs. Het is een goede zaak dat met deze kerndoelen wordt vastgelegd wat leerlingen in het speciaal

onderwijs aan het einde van het onderwijsproces moeten kennen en kunnen. De leden achten het van groot belang dat de kerndoelen niet alleen aandacht besteden aan welzijn en persoonlijke ontwikkeling van de leerling, maar ook aan kennis en kunde die het voor leerlingen met een beperking uiteindelijk mogelijk maakt een plaats op de arbeidsmarkt te verwerven. Hierbij moet, wat deze leden betreft, zo veel mogelijk maatwerk bestaan voor leerlingen, waarbij wordt uitgegaan van wat een leerling kan.

De leden hebben vanuit deze gedachte aanleiding gezien tot het stellen van enkele nadere vragen.

De leden vragen waarom het in artikel 11 van de WEC nog steeds geen wettelijke taak/doelstelling van het speciaal onderwijs is om op te leiden tot de arbeidsmarkt.

Zijn de bewindspersonen het met deze leden eens dat een leerling in het speciaal onderwijs die sterk is in praktische vakken, maar zwak in theoretische, door dat laatste niet belemmerd zou moeten worden een diploma te halen c.q. door te stromen naar vervolgonderwijs, omdat het er uiteindelijk om gaat dat de leerling op een zo passend mogelijke manier kan participeren in de samenleving? Hoe zien de bewindspersonen de rol van kerndoelen in dit opzicht? In de kerndoelen zit bijvoorbeeld kennis van aardrijkskunde, Nederlandse taal, rekenen en wiskunde. Betekent dit dat een leerling die niet aan deze kerndoelen kan voldoen, maar wel sterk technisch is aangelegd, de school niet succesvol zal kunnen afronden? Zo ja, acht de regering dit wenselijk? Zo neen, wat is de balans tussen kerndoelen enerzijds en de zogenaamde vrijheidsgraad van de school anderzijds, zo vragen deze leden.

Omgaan met de media is specifiek in de kerndoelen opgenomen. Doelen de bewindspersonen hier op zaken als mediawijsheid die ook in het reguliere onderwijs worden aangeboden?

Wanneer zullen de bewindspersonen een adequaat leerlingvolgsysteem en bijbehorende toetsen invoeren, waardoor kan worden gecontroleerd of de kerndoelen ook daadwerkelijk behaald worden? Hoe staan de bewindspersonen tegenover de mogelijkheid van een begintoeets, zodat op een passende wijze een lesprogramma voor leerlingen in het speciaal onderwijs kan worden ontwikkeld en vorderingen kunnen worden bijgehouden, zo vragen de leden.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het besluit kerndoelen WEC. De leden verwachten dat de kerndoelen kunnen bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van het speciaal onderwijs. Die verbeteringsslag is hard nodig. In 2007 stond 50% van de scholen voor speciaal basisonderwijs en 60% van scholen in voortgezet speciaal onderwijs onder speciaal toezicht.

De leden vinden het dan ook jammer dat de aanbeveling van de Onderwijsraad om ook voor het voortgezet speciaal onderwijs eisen te stellen met betrekking tot de onderwijsinhoud op de lange baan wordt geschoven. Graag horen deze leden wanneer dit wel geregeld is.

De leden waarderen het dat er een kerndoel is dat stelt dat leerlingen leren met gevoel voor zelfvertrouwen en zelfwaardering omgaan met de eigen mogelijkheden en grenzen en leren uiting geven aan eigen wensen, gevoelens en opvattingen. De leden vragen of het niet goed zou zijn om seksuele vorming daarbij expliciet te noemen. Jongeren met een beperking zijn extra kwetsbaar voor seksueel misbruik en loverboys. En uit onderzoek blijkt dat deze jongeren moeite hebben om fictie en realiteit uit elkaar te houden. Dat maakt het extra belangrijk om juist bij deze jongeren aandacht te besteden aan hoe om te gaan met mediabeelden, grenzen en weerbaarheid.

De leden willen graag meer informatie over het implementatietraject van de kerndoelen. Hoe gaan de bewindspersonen er voor zorgen dat de kerndoelen hun weg vinden naar alle scholen? En hoe gaan de bewinds-

personen volgen dat scholen aan de kerndoelen op een goede manier invulling geven?

Tot slot vragen de leden wat de gevolgen zijn van het beperken van het AWBZ-pakket voor leerlingen in het speciaal onderwijs. Is het waar dat het dat door het wegvallen van activerende en ondersteunende begeleiding een groep leerlingen in de problemen komt? Vanwege de benodigde zorg horen zij op een cluster 4 school thuis, maar hun niveau is dat van een cluster 3 school. En wat gaan de bewindspersonen doen om dit probleem aan te pakken? Het kabinet heeft immers gegarandeerd dat er door de bezuinigingen op de AWBZ geen kinderen tussen het wal en het schip zullen vallen.

II Reactie van de staatssecretaris